

ਮੱਛੀ ਪਾਲਕਾਂ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ

ਆਜੀਵਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ

ਬੇਟਿਨਾ ਰੇਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਨਹਾ

ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤਰੀਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਟਿਕਾਉਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸਫਲ ਨੇ ਆਸਾਮ ਅਤੇ ਉੜੀਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 7000 ਮੱਛੀ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਧਨ-ਕੁਸ਼ਲ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ਲ ਨਾਲ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਮੱਛੀਪਾਲਣ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਜਿਸਨੂੰ ਸਧਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਸਟੇਨੇਬਲ ਐਕੁਆਕਲਚਰ ਫਾਰ ਫੂਡ ਐਂਡ ਲਾਈਵਲੀਹੁੱਡ (ਸਫਲ) ਦੇ ਨਾਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਰਮਨ ਸੰਘੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਬੀਐਮਐਫਡ) ਦੁਆਰਾ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਫਲ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਡਾਇਚੇ ਗੇਸੇਲਸ਼ਾਫਟ ਫਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜੁਸਾਮੇਨਾਰਬੀਟ (ਜੀਆਈਜ਼ੈਡ) ਜੀਐਮਬੀਐਚ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਾਮ ਅਤੇ ਉੜੀਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਆਸਾਮ ਦੇ 12 ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਉੜੀਸ਼ਾ ਦੇ 5 ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ 7000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਛੀ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ

ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਪੱਦਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਨਦੀ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਤੱਟ ਉੱਪਰ ਸਥਿਤ ਦੋਰੋਂਗੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਸਫਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਕੇਵਲ ਘਰੇਲੂਖਪਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਘੱਟ ਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੱਛੀਪਾਲਣ ਬਾਰੇ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਸਹੀ ਰੱਖਣ, ਫੀਡ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ 0.06 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਤਾਲਾਬ

ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਨਦੀ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਤੱਟ ਉੱਪਰ ਸਥਿਤ ਦੋਰੋਂਗੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਸਫਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਕੇਵਲ ਘਰੇਲੂਖਪਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਘੱਟ ਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੱਛੀਪਾਲਣ ਬਾਰੇ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਸਹੀ ਰੱਖਣ, ਫੀਡ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ 0.06 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ 2000 ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਏ ਸਨ ਪਰ ਹਰ ਸਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ 400 ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਸਾਲ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਵਲ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਅਤੇ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਖਾਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ, ਪਲਵਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ

ਵਪਾਰਕ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਲਾਬ ਠੇਕੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ। 2023-24 ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ 150 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 200 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੀ।

ਸੋਨਮੋਨੀ ਦੇਵੀ ਆਪਣੇ ਟੋਭੇ ਵਿੱਚੋਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਵਿੱਚ 2000 ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਏ ਸਨ ਪਰ ਹਰ ਸਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ 400 ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਸਾਲ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਵਲ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਅਤੇ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਖਾਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ, ਪਲਵਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ”

ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਵਪਾਰਕ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਲਾਬ ਠੇਕੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ। 2023-24 ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ 150 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 200 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੀ।

ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਫਲ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਆਪਣੀ ਪਹਿਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ, ਸਫਲ ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਪੱਦਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ, ਖਾਧ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਇੱਕ ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਯਤਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਸਾਮ ਰਾਜ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਆਜੀਵਿਕਾ ਮਿਸ਼ਨ, ਸਥਾਨਕ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ (ਐਨਜੀਓ) ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਹਿਲ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੁਦਾਇਕ ਸੰਸਥਾਪਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ 140 ਸੀਆਰਪੀ ਟ੍ਰੇਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸਾਨ ਉਤਪਾਦਕ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਉਤਪਾਦਕ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਸਮੁਦਾਇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਐਫਪੀਓ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਹੱਥ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਆਰਥਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸਫਲ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸਰੂਮ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਪਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਬਲਕਿ ਬਾਲਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰੇ ਸੀਆਰਪੀ 25 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 2 ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਸੈਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੀ ਸਟਾਕਿੰਗ, ਕੁਦਰਤੀ ਖੁਰਾਕ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ, ਸਟਾਕਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਅਰਥਸਾਸ਼ਤਰ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਗੱਲਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂਕਰਵਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਪੋਸਟਰ, ਫਲਿੱਪ ਬੁੱਕ, ਖੇਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਬੁੱਕ ਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਵੰਡੀ ਗਈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿਖਲਾਈਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਫਪੀਓ ਅਤੇ ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮੂਹਿਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਦੀਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਐਫਪੀਓ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀ ਨਵੇਂ ਸਥਾਪਤ ਕਲੱਸਟਰ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾਜ਼ੀ ਕਿਓਸਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਖਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਨਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਸਮੁਦਾਇਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਟਿਕਾਉਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸਫਲ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਟਿਕਾਉਖੇਤੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਹਰਿਤ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉਵਿਕਾਸ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਦਾ ਰਸਤਾ

ਹੁਣ ਤੱਕ 500 ਸੰਸਥਾਪਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ 7000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਮੁਦਾਇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਨਮੋਨੀ ਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ (ਦੇਖੋ ਬਾਕਸ 1), ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਆਬਪੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਫਲ ਸਿਰਫ ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ” ਸੀਆਰਪੀ ਵਜੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹਿੱਕ ਜੀਵਨ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ”

ਸਫਲ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੱਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਥਾਈ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੇਟੀਨਾ ਰੇਨਰ

ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ

ਜਨ ਸੰਪਰਕ ਜੂਨੀਅਰ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ

ਈਮੇਲ : - bettina.renner@giz.de

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਨਹਾ

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲੀਡਰ, ਸਫਲ

ਜੀਆਈਜ਼ੈੱਡ ਖੇਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਗੁਹਾਟੀ

ਮਕਾਨ ਨੰ: 54 (ਏ), ਬੋਨਫੁੱਲ ਪਾਥ

ਗੁਹਾਟੀ - 781038

ਆਸਾਮ

Source : Sustainable Aquaculture

LEISA INDIA, Vol-27, No.1, March 2025, P.16-18